

zelf, want nooit offerde hij sentimenteele of romantische onderwerpen aan het daarvoor zoo ontvankelijk publiek (misschien is dit ook de reden waarom het zoo lang draalde met appreciatie); maar van het schilderen zelf, van de grootschheid van opvatting, van de volkomen harmonie van gedachte en uitvoering.

Hij, Jacob Maris, staat er als 't ware geheel buiten; hij weet positief wat hij wil uitdrukken. Vandaar de groote eenheid van elke schilderij, van het oogeblik, dat hij vasthoudt met ijzeren wil en even sterk geheugen en weergeeft tot in al zijn consequenties.

Het gevoel in zijn werk zit diep, kunstig verborgen onder zijn reusachtige knapheid. Alle deelen van de schilderij zijn met evenveel toewijding behandeld, en toch hoe teêr en naïf zijn de verschillende détails er bij gevoegd.

Een graspol aan den waterkant: de grassprietjes zoo primitief als 't een kind zou doen, en daardoor den indruk versterkend van het intime, het oude van zoo'n hobbelige weg langs een trekvaart.

Of op een grauwschilderij vol storm en modderig water staat een oud, log onderstuk van een molen; en bij al die grauwheden steekt schrillig een helgroene vlek af. 't Is een luikje gekleurd als met een stukje verf uit een kinderkleurdoos.

En zulk een détail, zulk een schel groen, uit den toon vallend met de heele omgeving, dat merkt Jacob Maris ergens op, bewaart het in zijn scherp geheugen, en zet het, misschien eerst na jaren, midden in die schilderij, het grille onheilspellende er mee verhoogend.

Wat is dat stadsgezicht in 't Rijksmuseum, aangekocht door de Vereeniging tot bevordering van hedendaagsche kunst, heerlijk geschilderd! Hoe mooi is het gevoeld om met zoo weinige, maar juist geplaatste penseelstreken, die oude gevelprofielen, uit het grijze verschieft naar voren te halen; om er die stadsboompjes al roestig voor ze ten volle groen waren, zoo vlak tegen te rijen.

Wat doet dat oud en onbeweeglijk!

Die groote kalmte ligt ook over de schuiten en hooischepen, zelfs over de mannen die daarop

bezig zijn. Alles doet rustig en vlak tegenover de actie der lucht: het licht en de wolken.

De grijze lucht is alsof zij wegschuift; die meeuwen, ze vliegen over alles heen, naar u toe; en wat een ruimte in die schilderij, wat is die fijne grijze nevel, die alleen in Holland zoo zilverig is en op den voorgrond die kleu-